

Politične stvari.

Renan o slovanstvu in nemštvu.

Znani Francoz Renan je na neko odprto pismo, ki ga je po časnikih razglasil znani nemški učenjak Straus slavo prepevaje Nemcem, odgovoril tudi z odprtim pismom 16. sept. l. l., v katerem mu dokazuje nevarno in pogubno pot prenapete nemške politike nasproti Slovanom. Po „Südslav. Corresp.“ posnamemo nekoliko vrstic iz tega zanimivega pisma, katero kaže, kako prevdarni Francoz sodi o pretirani nemški politiki. Tako-le piše med drugim:

„Nikar ne verjemite, da vi Nemci ste pomote bolj varni nego drugi. Poslednje leto so Vaši časniki res več vedeli kakor naši, al prav tako strastni, nemoralni in slepi so Vaši bili kakor naši. Oni ne vidijo strmečih gorá pred seboj — oni ne vidijo čedalje večjega nasprotstva slovanske zavesti proti nemški, in to nasprotstvo je toliko, da pelje kedaj še do grozovitega boja. Oni ne vidijo, da se Francija bode umirajoča maščevala in Nemčiji do polnega povrnila vse zlo.

Naša (francoska) politika je politika pravice narodov, Vaša politika je politika plemen (Račen); mi mislimo, da je naša bolja. Razvrstovanje človeštva v plemena je žalovanja vredno; ono se opira na znanstveno pomoto, kajti celó malo držav je, kjer biva le eno pleme, in taka razvrstitev ne more konečno peljati do ničesa drugzga, kakor da bode — kakor v živalstvu — pleme pleme pokončati hotelo.

Kako morete misliti, da Slovani Vam ne bodo prav tistega storili, kar Vi delate družim, — Slovani, ki v vse Vaše stopinje stopajo in v vseh rečeh za Vami hodijo. Vsak pospeh nemštva je le pospeh slovanstva. Najmanjša stopinja do strogega zedinjenja Vašega je kažipot Slovanom, da se združijo tudi oni. Pogled v Avstrijo resnico mojih besed potrjuje. Čez 50 let se bodo Slovani spomnili, da ste Vi bili, katerim je ime „Slovani“ slično bilo z imenom „sklavi!“ (sužni); oni bodo sprevideli, kako dolgo let ste Vi slovansko pleme rabili za svoje namene; al Slovani so dvakrat močnejši memo Vas in kakor zmaj (drakon) Apokalypse, čegar rep tretji del zvezd pobriše, bode nekega dne trume centralne Azije seboj potegnil, starodavne varovance Dschingischana in Tamerlana. Koliko več vrednosti bi bilo, si v tacih časih varovati poziv na pamet, moraliteto in prijateljstvo načel. Mislite le na tako prihodnost, da kedaj severni in južni Slovani avstrijski, vsi slovanski narodi turškega cesarstva, ki gotovo pričakujejo osvobodjenja iz turškega jarma in ki so skoz in skoz južnaški vojaki, ter le voditelja potrebujejo — mislite le, da vsi ti narodi stopijo okoli ruskega velikana — kaj bode potem! In prav tako bode kakor je Macedonija postala središče Grškega, Piemont središče Italije, Prusija središče Nemčije. Naše stoletje je zmaga sužnih čez njihove gospodarje; Slovani so bili in so deloma še sužni. Takrat pa, ob dne maščevanja slovanskega, se bomo mi bolje počutili kakor Vi, prav tako kakor so Atenci pod rimskim cesarstvom še slavonosni bili, Sparta pa je že zginila.

Varujte se narodopisja (etnografije) ali prav za prav ne obračajte ga na politiko. Imena Vindobona (Dunaj), Borbitemagus (Worms), Moguntiacum (Mainz) so gališka; mi vendar teh mest od Vas ne bomo zahtevali; al če nekega dne pridejo Slovani, da Prusijo nazaj tirjajo, Pomorsko (Pomern), Šlezijo, Berolin — zato, ker vsa ta imena so slovanska; če isto storijo na Labi in Odri, kar ste Vi storili na Mozeli itd., kaj neki Vi k temu porečete? Narod ni

to kar pleme. Mala Švica, ki tako trdno stoji, šteje 3 jezike, 3 ali 4 plemena, dve veri.

Zapomnite si dobro: v našem stoletju, v katerem mrtvi iz grobov vstajajo, utegnejo se primeriti še čudne reči! Če se bode Nemčija preveč šopirila s svojim narodnim malikovanjem, bode čedalje bolj zgubovala moralni svoj vpliv. Če bode Nemec tako postopal kakor je zdaj začel, noben narod mu ne bode verjel drugzga, kakor da hoče gospodovati vsem, in če se bode tudi kazal najmiroljubnejšega, bal se ga bode vsak narod, češ, da se le od zunaj kaže prijatelj, v srcu pa je sovražnik.

Jugoslavenstvo.

* *Rad jugoslavenstva akademije znanosti i umetnosti. Knjiga XVII.* Poslednja ta knjiga akademije jugoslavenstva obsega sledeče članke: O odnosjih medju Dubrovčani i Mletčani za ugar.-hrv. vladanja u Dubrovniku. Od S. Ljubića. — Kada i kako se preobrazi hrvatska kneževina u kraljevinu. Od dr. Fr. Račkoga. (Jako zanimiva razprava, koja nam kaže, da so hrvaški vladarji še na koncu 9. stoletja nosili naslov kneza (dux). — Sjeverna zora. Od Jos. Torbara. — Ždralovnice (Geraniaceae) pogledom na naravoslovnu vrst. Od dr. Jos. Kras. Šlosera. — Svečana sjednica: Besjeda predsjednika dr. Fr. Račkoga. Izvještaj tajnika dr. Gj. Daničića. — Književne obznane: Napredak slovinske filologije posljednjih godina III. Od dr. V. Jagića. Spomenici o Stjepanu malom. Ispisao iz mletačkog arhiva S. Ljubić. Od dr. Fr. Račkoga. — Izvodi iz zapisnika jugoslavenstva akademije znanosti i umjetnosti.

* „Slovanski pedagog“ — se imenuje časnik, ki bode za slovansko učiteljstvo v 5 slovanskih jezicah (tedaj tudi slovenski) v Pragi izhajati začel. Napoveduje se ta list talo-le: „Skoraj vsi slavjanski narodi v Avstriji gledajo bolje na šolski napredek pri Nemcih, Francozih in drugih neslovanskih narodih, kakor pa na to, kar so sorodna plemena v šolstvu storila. Iz vednega nasledovanja tujih vzorov in posnemanja tujih navad pa prihaja kvarjenje narodnosti, izvira slabljenje vlastne dušne plodnosti in na zadnje literarna odvisnost, s katero se narodi odvrčajo s prirojenega pota, na katerem edino se morejo v svoji individualni posebnosti uspešno izobražati in razvijati. Da se šolstvo slavjanskih narodov oslobodi takega škodljivega vpliva tujih literatur, treba, da bode to, kar je eno pleme izkusilo, na hasen vsem drugim plemenom. Iz tega, da se bodo sestavki tiskali v jeziku tistega naroda, čegar šolstva se tičejo, tedaj o šolstvu in literaturi slovenski po slovenski, o hrvaški in srbski po hrvaški in srbski, o poljski po poljski, o ruski po ruski, o česki po česki itd., dobivamo razen omenjene koristi tudi to prepričanje, da bode mnogim lažje naučiti se vseh teh sorodnih jezikov, kakor pa enega tujega. Da bode pa naš list mogel zadovaljati svoji nalogi, tega so nam porok vrli pedagogi vseh slavjanskih narodov, kateri so obljubili skrbeti za čast šolstva in njegove literature: za šolstvo hrvaško: Ivan Filipović, učitelj v Zagrebu, Mijat Stojanović, kotarski šolski nadzornik v Karlovcu, Václav Mařík, učitelj v Zagrebu, S. Cihlár, učitelj v Kraljevi v Primorji, in Bartel Francelj, učitelj realni v Varaždinu; — za šolstvo srbsko: Nikola Vukičević, profesor učiteljske škole v Somboru, Stev. D. Popović, profesor učiteljske škole v Budimu, Milan Gj. Miličević, urednik škole v Beogradu, Stevan Popović, profesor učiteljske škole v Kragujevcu; — za šolstvo dalmatinsko: Stjepan Buzolić, ravnatelj preparandije v Arbanasih kod Zadra; — za šolstvo

na Črnoj Gori: Gavro Pesić, učitelj na Cetinju; — za šolstvo slovensko: Andrej Praprotnik, ravnaioči učitelj v Ljubljani, Ivan Tomšič, učitelj v Ljubljani, F. Stegnar, šolski kotarski nadzornik v Idriji, J. Lapajne, učitelj v Ljutomeru; — za šolstvo česko: prof. Drag. Škoda, Stjepan Bačkora, ravnatelj v Pragi, Josip Švestka, ravnatelj v Karlinu, Josip Bačkora, Franjo Tesař, Martin Weinfurt, Josip Balcar, Josip Kral, učitelji v Pragi, Vaclav Kredba, urednik „Posla z Budče“, i Ivan Mašek, učitelj na Smihovu.

„Slovanski pedagog“ izhajal bode v zvezkih štirih pól v osmerici za 2 meseca. Naročnina s pošiljanjem po pošti stane za celo leto 3 gold. 60 kr., za pol leta 1 gold. 80 kr. — Naročnina naj se pošilja opravištvu na Smihovem v Pragi št. 339.

* „Slovansky svět“ (Славянский Миръ) se zove list, kateri bode v Pragi izhajati začel 13. dne t. m. v ruskem in českem jeziku. To bode prvi list vseslovanski, ki bode iz Ruskega tako kakor iz vseh družih slovanskih zemelj donašal članke politične, znanstvene, umetniške in narodno-gospodarske v omenjenih dveh jezicah ter bode tako lepo priliko dajal onim, ki čitaje časnik se hočejo učiti ruski. Donašal bode tudi slovansko bibliografijo. Gêslu mu bode slovanska vzajemnost. — „Slovanski Svet“ bode izhajal dvakrat na mesec v sešitkih obsegajočih 6 tiskanih pól (120 pól celo leto) v formatu velikih ruskih mesečnikov. Cena temu listu je 6 gld. za celo leto, 3 gld. za pol leta, 1 gld. 70 kr. za četrt leta, 60 kr. pa za mesec, en sam sešitek stane 30 kr. Naroča se v administracijah „Slov. Sveta“ v Pragi na Vaeoslavskem náměsti č. 63. Priporoča se ta zanimivi list, ki bode potoval po vseh slovanskih okrajnah, tudi za razglase (insetate).

* „Zora“, časopis za zabavo, znanost in umetnost — se imenuje list, ki je začel izhajati v Mariboru in bode po celi pól na svitlo hodil vsak mesec dvakrat. Lastnik mu je naš Dav. Trstenjak, vrednik pa dr. Rapoc, cena za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold. Dijakom in učiteljem se prepušča za celo leto za 2 gold. 50 kr. Trstenjakovo imé na čelu tega lista nam je že poroštvo ugodne „Zore“.

Dopisi.

Štajarsko 2. jan. — Prečastiti g. dr. Anton Murko, dekan v Hočjem, je včeraj po kratki bolezni umrl v 63. letu svoje starosti. Murkovo imé ostane v zgodovini slovenskega slovstva nepozabljivo, kajti on je že delal za povzdigo našega slovstva takrat, ko je le še celó malo rodoljubov bilo, ki so se zavedali Slovenije; slavna priča temu je njegov slovar in njegova slovnica slovenska. Domovini vseskozi zvesti sin je pa tudi v svojem poklicu in v vsakem družem oziru bil spoštovan in ljubljén. Večna mu pamet!

Iz Gradca 20. dec. A-č. *) — 7. dne t. m. se je obhajala tû druga zanimiva svečanost tehniške slovanske družbe. Lepo število slovanskih vseučiliščinih dijakov je došlo, kazaje s tem edinost, ki veže slovanske dijake med seboj. Govoril je prvi predsednik družbe gosp. Vračan, za njim gosp. Radinović o marljivem delovanji in nadepolnem napredku te družbe; gosp. Kresnik je govoril o razvitku slovanske knji-

ževnosti in o dušnem življenji slovenskega naroda, g. Turek pa o hudih bojih Čehoslovanov zoper njihove zopernike ter je dokazal potrebo vzajemnosti vseh slovanskih narodov in stavil konečno edinost kot ideal slovanskega patriotizma. Po govorih je sledila prav živahna zabava narodnega običaja. — Menda sta dopisa do „Matice slovanske“ v Ljubljani in družbe „sv. Mohora“ v Celovcu prva bila, ki sta od tukajšnje nadsodnije šla v slovanskem jeziku, v katerih ste te družbi naprošeni bili podučnih knjig za jetnišnice.

Gorica 7. pros. — Naša kmetijska šola je vredjena. Obžalovati nam je, da ni tû nižega oddelka, kakor je želel naš hrabri gosp. Povše v občno korist naše dežele. Mnogo več kmečkih sinov bi se moglo vdeleževati te jako potrebne nam šole, ako bi sprejemali učence vže iz ljudske šole na to učilišče, ne pa še le, dovršivši 4 razrede srednjih šol. Skoro za same grajščinske oskrbnike ne bi žrtoval mnogo naš kmetovalec, kteremu je jasno jestvo kmečkih omérov. Da tû višega oddelka ni treba tako, kakor nižega, razvidno je vže iz tega, da ni prišlo letos toliko učencev na to šolo, da bi se bile mogle razdeliti vse štipendije (ena je ostala). Jako srečne pa se moramo imenovati, ker je na tem učilišči za profesorja in vodjo vrli naš gosp. Povše, ki je res strokovnjak v kmetijstvu. Kakor nam je znano, ima mnogo mnogo opravil v svoji službi. Vkljub vsemu temu mu njegova neutrudljivost ne pripušča, da ne bi še posebno žrtoval svojih duševnih zmožnosti za blagor goriških Slovencev. Blagovoljno je povabil kmete, da bi ga hodili poslušat vsako nedeljo dopoldne ob 10. uri v kmetijsko učilnico — brezplačno. Jako ginljivo je prvič govoril ter podučeval 24. grudna minulega leta. Tačas bilo je pričujočih samo kakih 10, prvo nedeljo po tem nas ga je poslušalo vže okoli 50, in tako bode kmalu pretesna ona učilnica za njegove nedeljske slušatelje. Njegova prelepa in prepričevalna beseda je bila celó nekemu starčeku povod te-le opombe ob razhodu: „Slišite gospod! brez zamere; vi ste pa kaj dober fajmošter. Presrečno se Vam toraj zahvaljujem in priporočam z iskreno udanostjo v imenu vseh slušateljev.“

Podboršekov in Goljufov sosed.

Iz Gorice. (V čitalnici naši) so določene sledeče veselice: 13. in 27. januarija, 3., 10. in 12. februarija plesne zabave, 13. in 17. marca besedi z glediščino igro, 14. aprila ples. Vse veselice se začenjajo točno ob 8. uri zvečer.

Od jadranskega brega 5. jan. — Kar je prišlo na dan vsled dogodkov v 2. seji deželnega zbora kranjskega decembra meseca 1871. l., osupnilo in užalilo je vse rodoljube. Vedelo se je sicer že davno, da je marsikaj gnjilega na Slovenskem — da ni prave edinosti niti v Ljubljani ni drugde, a navadnemu občinstvu našemu je ostala needinost zagrnjena. Kar je „nekdanji“ „Narod“ pred 2—3 leti o „nekdanjih“ in „sedanjih“ „Novicah“ prinašal in marsikaj, kar je bilo tudi v družih listih čitati, ni bilo vsem razumljivo; umeli so namerjanje onih spisov le tisti, ki so si znali še družih pojasnil po privatni poti preskrbeti; le ti so vedeli, kam pes taco moli. Navadnim čitateljem naših domačih listov se godi, kakor vojakom prostakom po kaki vojski in bitvi. Oni ne razumejo o politiskem namenu vojne in o strategiji pa taktiki bitve nič. Vse, kar vedó pripovedovati, je kaka celó malo ali nič pomenljiva epizodica dotične bitve in še to popisujejo sè svojega nizkega osebnega stališča. Tako ima večina naših bralcev kak na videz oseben ravs in kavs v naših časnikih ali zbiorih in družtvih za važno bitev, v tem ko je — sam na sebi — le nepomenljiva vmesna prikazen, kateri prihaja važnost le od tod, da je izjava nevidne vojske. —

*) Po naključbi zakasnjeno.